

รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเขาพระงาม

อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

ADMINISTRATION MODEL OF SENIOR SCHOOL IN

KHAO PRA NGAM SUBDISTRICT MUNICIPALITY,

MUANG, LOPBURI

มยุรี รัตน์เสริมพงศ์* วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์***

Mayuri Rattanasempong, Wasita Kerdphol Prasopsak

Received: July 16, 2019

Revised: June 05, 2019

Accepted: September 20, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสถานภาพ และความต้องการของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ และ 2) เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี โดยการศึกษาสถานภาพและความต้องการของผู้สูงอายุในโรงเรียน ใช้การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 60 คน ส่วนการศึกษารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ใช้หลายวิธีร่วมกัน ได้แก่ ศึกษาเอกสาร แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ การสนทนากลุ่ม ประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยไม่ใช้แบบสอบถาม และการสังเกตไม่เข้าไปมีส่วนร่วม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงปริมาณ หาความถี่และร้อยละ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์โดยการจัดหมวดหมู่ เรียบเรียง และอธิบายความ

---

* Faculty of Humanities and Social Sciences ,Thepsatri Rajabhat University.

** Chairman of the Bachelor of Public Administration Program, Department of Local Administration, THEPSATRI Rajabhat University.

ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาสถานภาพและความต้องการของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 60-69 ปี เป็นแม่บ้าน มีความสามารถในการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้เอง กิจกรรมในเวลาว่างไปวัดทำบุญ และระยะเวลาเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุอยู่ระหว่าง 1-2 ปี มีความต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรม คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวและทัศนศึกษานอกสถานที่ รองลงมาคือ กิจกรรมการทำอาหาร แต่งบ้าน จัดแต่งสวน ปลูกต้นไม้ดอกไม้ สิ่งที่ผู้สูงอายุต้องการให้โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นคือ เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาผู้สูงอายุต้นแบบ และเป็นแหล่งชุมนุมพบปะสังสรรค์ของผู้สูงอายุในชุมชน

2. การศึกษารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พบว่า ด้านโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียน แบ่งออกเป็น 4 งาน ได้แก่ งานบริหารงานวิชาการ งานบริหารงานงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารงานทั่วไป และมีคณะกรรมการดำเนินงานประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารโรงเรียน คณะกรรมการส่งเสริมโรงเรียน และคณะกรรมการนักเรียน

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหาร, โรงเรียนผู้สูงอายุ

ABSTRACT

The purposes of this study were 1) to investigate the elders' status and needs in a senior school, and 2) to investigate administration model of senior school in Khao Pra Ngam sub-district municipality, Muang, Lopburi. The research instruments were questionnaire for investigating the elders' status and needs by interviewing 60 participants, and applying several techniques which were: documents, brochures, billboards, group discussion, workshop, in-depth interview without questionnaire, and non-participant observation for investigating the administration model of a senior school. The quantitative data were analyzed, which were collected by using frequency and percentage, and qualitative data were analyzed by classification, arranging, and describing.

The research findings were as follows:-

1) The investigation of the elders' status and needs in a senior school found that most of their ages were between 60-69 years. They were housekeepers and able to do activities in daily life by themselves. In their free time, they went to do merit in a temple. Most of them have spent 1-2 years studying in a senior school. Their needs for school activities were to organize traveling and a field trip; next were cooking activity, home decorating, gardening, and planting. What the elders expected were: the senior school becomes a model center for developing elders and the place where the elders in the community gathering.

2) The study of the administration model of the senior school in Khao Pra Ngam subdistrict municipality, Muang, Lopburi showed that the management structure was divided into 4 functions: academic affair, finance, human resources, and general administration. The administrative committee included school administrative board, school supporting committee, and student committee.

Keywords: administration model, senior school.

1. บทนำ

เทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่ง ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนตามอำนาจหน้าที่กำหนดไว้ในกฎหมายจัดตั้งกฎหมายกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นโยบายของรัฐ และนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น ที่จะส่งเสริมพัฒนาช่วยเหลือ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก สตรี คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส ให้มีสภาพการดำรงชีวิตด้วยศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์โดยเท่าเทียมกัน จะไม่ให้เกิดภาระต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้สูงอายุ ทั้งกลุ่มติดสังคม กลุ่มติดบ้าน และกลุ่มติดเตียง ถ้าหากได้มีการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ กลุ่มติดสังคม กลุ่มติดบ้าน ให้มีความรู้ ความเข้าใจในสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีในปัจจุบันเพื่อให้ผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียงน้อยลง จากการที่ประชากรในตำบลเขาพระ

งาม มีจำนวนทั้งสิ้น 27,521 คน แบ่งเป็นผู้สูงอายุในตำบลเขาพระงามจำนวน 3,120 คน (Khao Phra Ngam Subdistrict Municipality, 2015: 4-6) นับวันก็ยิ่งมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งกลุ่มผู้สูงอายุถือเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนของผู้ประสพภาวะยากลำบากสูงกว่าวัยอื่นทั้งหมด ความยากจนเป็นปัจจัยแรกที่นำมาสู่ภาวะดังกล่าว เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงาน ไม่มีหลักประกัน ทั้งในรูปแบบบำนาญ เงินออม และมีโอกาสจำกัดที่จะทำงานภาคแรงงานในระบบ เนื่องจากมีการศึกษาน้อย ขาดความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ จึงจำเป็นต้องนำความรู้มาสร้างผลผลิตของกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลตำบลเขาพระงามให้เกิดมูลค่าเพิ่มมากยิ่งขึ้น การสร้างความรู้แก่ผู้สูงอายุเพื่อสนับสนุนกลุ่มสมาชิกผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีขวัญและกำลังใจในการเรียนรู้และสามารถเป็นแกนนำในการเผยแพร่ความรู้ให้แก่เด็กและเยาวชน เทศบาลตำบลเขาพระงามมีนโยบายส่งเสริมพัฒนาการแก่ผู้สูงอายุโดยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในรูปแบบที่หลากหลายตามความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ จึงได้ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนปัจฉิมวัยวิทยา (โรงเรียนผู้สูงอายุ) ขึ้น ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะ และการศึกษาตามอัธยาศัยของผู้สูงอายุ กิจกรรมของโรงเรียนปัจฉิมวัยวิทยาจะเป็นเรื่องที่ผู้สูงอายุสนใจและมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็น โดยวิทยาการจิตอาสา หรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุจะได้แสดงศักยภาพ โดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาความรู้ ประสบการณ์ที่สั่งสมให้แก่บุคคลอื่นเพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้คงคุณค่าคู่กับชุมชน โดยนักเรียนมาจากชมรมผู้สูงอายุในการสอบถามความสมัครใจของผู้สูงอายุ กลุ่มติดสังคม และกลุ่มติดบ้านที่จะเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนแห่งนี้

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อต้องการค้นหา รูปแบบทางการบริหารท้องถิ่นที่ดี และปัจจัยใดที่ส่งเสริมหรือทำให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งผลแห่งความสำเร็จของการบริหารท้องถิ่นนั้น ๆ ทำให้ทราบว่ามีการพัฒนาการที่ดีในชุมชนท้องถิ่น และสามารถนำมาเป็นต้นแบบที่ดีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ในการบริหารงานด้านสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสถานภาพ และความต้องการของผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

2.2 เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาคำตอบที่เป็นจริงครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุในโรงเรียนปัจฉิมวิทยาของเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีทั้งหมดทุกคน จำนวน 60 คน รวมทั้งคณะกรรมการบริหารโรงเรียน คณะกรรมการส่งเสริมโรงเรียน คณะกรรมการนักเรียน ครูผู้สอน และชมรมผู้สูงอายุ

เครื่องมือในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม ศึกษาจากเอกสาร แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ และจัดสนทนากลุ่มคณะกรรมการบริหารโรงเรียน คณะกรรมการนักเรียน ครูผู้สอน และหน่วยงานที่รับผิดชอบของเทศบาลตำบลเขาพระงาม และการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันระหว่างคณะกรรมการบริหารโรงเรียน คณะกรรมการส่งเสริมโรงเรียน คณะกรรมการนักเรียน และชมรมผู้สูงอายุ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาคำตอบที่เป็นจริงครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

การรวบรวมข้อมูลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในโรงเรียนโดยใช้แบบสอบถาม และได้ดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม ประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยไม่ใช่แบบสอบถาม และการสังเกตแบบไม่เข้าไปมีส่วนร่วม

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิธีการแจกแจงความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยไม่ใช่แบบสอบถาม และการสังเกตแบบไม่เข้าไปมีส่วนร่วม จำแนกตามประเด็นที่ศึกษาตีความ ให้ความหมาย จัดหมวดหมู่ อธิบายความและเรียบเรียงพัฒนาวิเคราะห์

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 สถานภาพและความต้องการของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่อยู่ในโรงเรียนปัจฉิมวิทยา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง การศึกษาอยู่ระดับประถมศึกษา มีบุตรที่มีชีวิตอยู่ 1-3 คน อยู่ร่วมกันกับคู่สมรส ประกอบอาชีพแม่บ้าน โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาท ส่วน

ใหญ่รายได้มาจากบุตรและเงินบำเหน็จบำนาญ ระยะเวลาเรียนในโรงเรียนปัจฉิมวัยวิทยาลัยอยู่ในระหว่าง 1-2 ปี และความคิดเห็นต่อกิจกรรมที่ต้องการให้มีในโรงเรียนผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ต้องการกิจกรรมการท่องเที่ยวและทัศนศึกษาออกสถานที่ รองลงมากิจกรรมการทำอาหาร แต่งบ้าน จัดแต่งสวน ปลูกต้นไม้ดอกไม้ และกิจกรรมการเล่นดนตรี เต้นรำ ร้องเพลง และการแสดงตามลำดับ

4.2 รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนปัจฉิมวัยวิทยาลัย

1) โครงสร้างของการบริหารงานโรงเรียนปัจฉิมวัยวิทยาลัย พบว่า มีการแบ่งโครงสร้างการบริหารเป็น 4 แผนงาน คือ 1) งานบริหารงานวิชาการ มีคณะกรรมการบริหารโรงเรียนดูแลรับผิดชอบ 2) งานบริหารงานงบประมาณ มีเทศบาลตำบลเขาพระงามดูแลรับผิดชอบ 3) งานบริหารงานบุคคล มีชมรมผู้สูงอายุเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ และ 4) งานบริหารงานทั่วไป มีกองสวัสดิการการสังคม เทศบาลตำบลเขาพระงามดูแลรับผิดชอบ

2) คณะกรรมการ ประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารโรงเรียน คณะกรรมการส่งเสริมโรงเรียน และคณะกรรมการนักเรียน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3) ครูผู้สอน ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐในจังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นเครือข่ายทางสังคม ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี สำนักงานอัยการจังหวัดลพบุรี สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ วัดในพื้นที่เทศบาลตำบลเขาพระงาม โรงพยาบาลนารายณ์มหาราช ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดลพบุรี อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

4) หลักสูตรและกิจกรรมโรงเรียน มีการออกแบบหลักสูตรโดยมีรายวิชาหลักทั้งหมด 5 รายวิชา ได้แก่ 1) รายวิชาสุขศึกษา สุขภาพ 2) รายวิชาสังคม ศาสนา วัฒนธรรมและภูมิปัญญา 3) รายวิชาการเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) รายวิชาอาชีพและสวัสดิการสังคม และ 5) รายวิชาระบบข้อมูลผู้สูงอายุและนันทนาการ กำหนดเวลาเรียนสัปดาห์ละ 1 วัน เรียนทุกวันพุธ เวลา 08.30-14.00 น. รวม 20 สัปดาห์ นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมโรงเรียน ได้แก่ การเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ การเยี่ยมผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย ถูกทอดทิ้ง การศึกษาดูงาน ศูนย์สามวัยมิตรภาพบำบัดธรรมโอสถ และการออกกำลังกาย เป็นต้น

5) การวัดผลและประเมินผลผู้เรียน พบว่า ครูผู้สอนจะสังเกตจากพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้น ตั้งใจและตรงต่อเวลา ในด้านความรู้ความเข้าใจนั้น

นักเรียนมีการสื่อสารได้ตรงประเด็น เรียนรู้และเข้าใจในสิ่งที่ครูผู้สอนได้ถ่ายทอดและสามารถฝึกปฏิบัติได้

5. อภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี เป็นการศึกษาการบริหารงานโรงเรียนผู้สูงอายุ ดังนี้

1) โครงสร้างการบริหารโรงเรียน

โรงเรียนปจฉิมวัยวิทยา มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน มีคณะกรรมการดำเนินงานหลายชุด ได้แก่ คณะกรรมการบริหารโรงเรียน คณะกรรมการส่งเสริมโรงเรียน และคณะกรรมการนักเรียน แต่ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารงานและขับเคลื่อนให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ของโรงเรียน คือ คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ที่มีโครงสร้างการบริหารงานแบ่งออกเป็น 4 งาน ได้แก่ งานบริหารงานวิชาการ งานบริหารงานงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารงานทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ PhumSak SanamChaiSakun (2014) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลบ้านดู่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนสร้างสุข(ผู้สูงวัย) มีโครงสร้างการบริหารจัดการโรงเรียน โดยมีคณะกรรมการจำนวนมาก ประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารมี 7 ฝ่าย คณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ภาครัฐในจังหวัดเพชรบูรณ์ มาช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน โดยการบริหารงานทั้ง 4 งานนั้น มีหน่วยงานภายในของเทศบาลตำบลเขาพระงามรับผิดชอบอย่างชัดเจน ได้แก่ กองสวัสดิการสังคม กองสาธารณสุข กองการศึกษา เป็นต้น ทำให้การบริหารงานโรงเรียนมีความเข้มแข็ง และมีการพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pumisake Snamchaiskul (2014) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลบ้านดู่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทหน้าที่ในการบริหารโรงเรียนสร้างสุข(ผู้สูงวัย) จะตกอยู่ที่ครูที่เป็นอาสาสมัครเพียง 7 คน ที่ทำหน้าที่ทุกอย่าง ตั้งแต่การบริหารจัดการ การเรียนการสอน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการหางบประมาณมาสนับสนุน อีกทั้งโรงเรียนปจฉิมวัยวิทยาได้มีเครือข่ายทางสังคมที่ให้การช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนภายในจังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นพลังเข้มแข็งในการทำงานร่วมกัน ส่งผลให้

เกิดความร่วมมือร่วมใจในการขับเคลื่อนงานโรงเรียนปัจฉิมวัยวิทยาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2) หลักสูตร และกิจกรรมที่จัดในโรงเรียน

โรงเรียนปัจฉิมวัยวิทยา มีการออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับผู้สูงอายุนั้น ออกแบบโดยยึดหลักสัดส่วนในวิชาชีวิต (50%) วิชาชีพ (30%) และวิชาการ (20%) เพื่อไม่ให้ผู้สูงอายุเกิดความเบื่อหน่าย ในหลักสูตรประกอบไปด้วยเนื้อหา รายวิชา และคำอธิบายรายวิชา จำนวน 5 รายวิชาหลัก ได้แก่ 1.วิชาสุขศึกษา สุขภาพ 2.วิชาสังคม ศาสนา วัฒนธรรมและภูมิปัญญา 3.วิชาการเทคโนโลยีสารสนเทศ 4.วิชาอาชีพและสวัสดิการทางสังคม และ 5.วิชาการระบบข้อมูลผู้สูงอายุและนันทนาการ โดยแต่ละรายวิชานั้นจะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ กรอบเนื้อหา วิธีการ/สื่อ ระยะเวลา และผู้รับผิดชอบ ส่งผลให้ครูผู้สอนได้วางแผนการสอนครอบคลุมและเหมาะสมตามเนื้อหาวิชา และออกแบบกิจกรรมได้หลากหลายที่คำนึงถึงกิจกรรมที่ผู้สูงอายุมีความสนใจ จำเป็นต่อชีวิต เพิ่มพูนความรู้ และพัฒนาทักษะ ทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อ อีกทั้งมีการจัดตารางเรียนไว้ทั้งหมด 20 สัปดาห์ตามแผนที่วางไว้ โดยได้กำหนดวันเรียนสัปดาห์ละ 1 วัน คือ ทุกวันพุธ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pumisake Snamchaiskul (2014) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลบ้านดัว อำเภอลำลูก จังหวัดเพชรบูรณ์” ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมในโรงเรียนสร้างสุข (ผู้สูงวัย) มีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนที่หลากหลาย กำหนดวันเรียนสัปดาห์ละ 1 วัน คือ ทุกวันศุกร์ หลักสูตรของโรงเรียนปัจฉิมวัยวิทยาได้กำหนดเป้าหมายเพื่อให้ผู้สูงอายุมีความรู้ และพัฒนาการทางด้านกาย จิต อารมณ์ และสังคม ส่งผลให้คุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุในชุมชน ดังนั้นเมื่อโรงเรียนปัจฉิมวัยวิทยามีเป้าหมาย และหลักสูตรที่ชัดเจน ทำให้มีแผนกิจกรรมที่ต่อเนื่อง และหลากหลาย ทั้งกิจกรรมในโรงเรียนและนอกโรงเรียน โดยเฉพาะกิจกรรมนอกโรงเรียนนั้นที่ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกตนเองมีคุณค่าก็คือ การได้ไปถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับเด็กนักเรียนที่โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลเขาพระงาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sirilak Ruenwong (2014) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลกับระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลหัวงม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ” ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้น ควรมีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสภาพด้านจิตใจของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะกิจกรรมที่เน้นให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณค่าต่อสังคม เช่น เป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญา เป็นวิทยากรให้ความรู้ เป็นต้น และเมื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้สูงอายุในโรงเรียน

ปัจฉิมวัยวิทยา พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความสุข สนุกสนาน ได้รับความรู้เพิ่มจากสิ่งที่ไม่เคยรู้ รู้จักวิธีการดูแลตัวเอง ช่วยเหลือตัวเองไม่เป็นภาระลูกหลาน มีเพื่อนใหม่ ช่วยเหลือแบ่งปันกัน และได้รับประทานอาหารร่วมกัน กิจกรรมมีความหลากหลายในแต่ละสัปดาห์ทำให้ไม่น่าเบื่อหน่าย

3) ครูผู้สอน

เทศบาลตำบลเขาพระงามมีศักยภาพในการประสานงานขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ในจังหวัดลพบุรีในการเข้ามาร่วมเป็นเครือข่าย และให้การสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน โดยมาเป็นคณะกรรมการส่งเสริมโรงเรียนที่ได้ให้ตัวแทนจากหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาร่วมเป็นกรรมการ ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งในการจัดหาวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญแต่ละด้าน มาให้ความรู้ ประสบการณ์ตรงแก่นักเรียนผู้สูงอายุในโรงเรียน เกิดความหลากหลายทำให้นักเรียนไม่เกิดความเบื่อหน่าย เป็นการประสานพลังในการทำงานร่วมกันและมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pumisake Snamchaiskul (2014) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลบ้านดู่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนสร้างสุข(ผู้สูงวัย) มีอาสาสมัครที่เป็นครูเกษียณอายุราชการเข้ามาช่วยเป็นวิทยากร โดยไม่หวังผลตอบแทน มีความสามารถ นำกิจกรรมเก่ง ทำให้นักเรียนไม่เกิดความเบื่อ และได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ภาครัฐในจังหวัดเพชรบูรณ์

4) การวัดผลและประเมินผล

โรงเรียนปัจฉิมวัยวิทยา มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นสถานที่จัดกิจกรรมและบริการสำหรับผู้สูงอายุ และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาด้านสุขภาพกาย จิตใจ และสังคม ภายใต้กรอบแนวคิดโรงเรียนที่ได้วางเป้าหมายในการพัฒนาผู้สูงอายุทั้งด้านสุขภาพกาย จิต อารมณ์ และสังคม เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่พบว่าทางโรงเรียนปัจฉิมวัยวิทยานั้นยังขาดตัวชี้วัดในการวัดผลและประเมินผลผู้สูงอายุในโรงเรียนที่ชัดเจน ว่าผู้สูงอายุมีการพัฒนาการอย่างไรหลังเรียนจบหลักสูตรแล้ว ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของภูมิศักดิ์ สนามชัยสกุลและคณะ (2557) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลบ้านดู่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาตัวชี้วัดและพัฒนาการประเมินความพึงพอใจตามตัวชี้วัดด้วยวิธีการแบบมีส่วนร่วมของครูและนักเรียนผู้สูงอายุ ควรมีการวัดผลนักเรียนใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ความแข็งแรงของร่างกาย สุขภาพอนามัย ด้านจิตใจ

ความสุข สนุกสนานเบิกบานใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม การมีเพื่อน มีเครือข่าย ด้านสติปัญญา การมีความรู้ มีสติ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการวัดโดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจของตนเอง วัดก่อนเรียน หลังเรียน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง ดังนั้นโรงเรียนปัจฉิมวัยวิทยาควรที่จะมีการกำหนดวิธีการวัดและการประเมินผลไว้ในหลักสูตร โดยกำหนดไว้ในรายวิชาและกิจกรรมที่ดำเนินการ ว่าผู้สูงอายุได้รับความรู้ และมีพัฒนาการตามที่โรงเรียนได้กำหนดไว้หรือไม่ และส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุอย่างไร อีกทั้งควรมีการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน เพื่อนำผลมาพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมให้ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5.5 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโรงเรียนปัจฉิมวัยวิทยา ได้แก่

1) เทศบาลตำบลเขาพระงาม ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ บุคลากร สถานที่ การประสานเครือข่าย ในการผลักดันให้การดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุเกิดขึ้นได้และดำเนินการไปอย่างราบรื่น

2) มีการสร้างเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง กล่าวคือ มีเครือข่ายทางสังคมภายในกลุ่มหรือในหมู่สมาชิกของโรงเรียนผู้สูงอายุด้วยกัน เช่น ชมรมผู้สูงอายุ คณะกรรมการบริหารโรงเรียน คณะกรรมการนักเรียน และการให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานองค์กรภายนอก เช่น คณะกรรมการส่งเสริมโรงเรียน เพื่อประสานพลังในการทำงานร่วมกัน การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน

3) มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนถือเป็นการกำหนดทิศทางการทำงานที่สร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างชมรมผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลเขาพระงาม และเครือข่าย ทำให้เกิดความเข้มแข็งในการทำงานร่วมกันและการจัดให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ ถือเป็นกลไกในการเชื่อมร้อยความเป็นกลุ่ม และความเป็นชุมชนของผู้สูงอายุให้เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการขับเคลื่อนงานโรงเรียนผู้สูงอายุให้บรรลุผล

4) ผู้สูงอายุในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการเสนอกิจกรรมที่ต้องการเรียนรู้ การปรับภูมิทัศน์ภายในโรงเรียน และอื่น ๆ ภายในโรงเรียน โดยมีคณะกรรมการนักเรียนเป็นกลไกสำคัญ ทำให้เกิดความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน

5) มีการให้บริการรถรับ-ส่ง อุปกรณ์การเรียนและชุดนักเรียนให้กับผู้สูงอายุ รวมถึงมีอาหารว่างและอาหารกลางวันไว้บริการ

6) ผู้สูงอายุที่เป็นนักเรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี มีความสนใจ กระตือรือร้น ไม่เกียจคร้าน

แต่ยังพบปัญหาในเรื่องการเข้าเรียนไม่สม่ำเสมอ และส่วนใหญ่เป็นนักเรียนเก่า ๆ ไม่ค่อยมีนักเรียนใหม่เข้ามาสมัครเรียนมากนัก รวมทั้งเกณฑ์การประเมินผลของนักเรียนไม่ชัดเจน มีเพียงแต่ครูผู้สอนสังเกตจากพฤติกรรมนักเรียน และเช็คเวลาเรียนที่ต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่านักเรียนมีพัฒนาการด้าน กาย จิต อารมณ์ และสังคม เป็นอย่างไร หลังจากเรียนจบแล้ว

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรมีการสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียน ชุมชนและสมาชิกในครอบครัวผู้สูงอายุ หรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ ให้เข้าใจในธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในอนาคต

2) ควรมีการเตรียมการให้ความรู้ ความเข้าใจกับคนในชุมชนที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับกลุ่มคนเหล่านี้เกิดความเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงก่อนเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา

1) ควรมีการจัดประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน การจัดกิจกรรม ผลการดำเนินงานของโรงเรียนตามสื่อต่างๆ ทั้งในชุมชน และนอกชุมชน เพื่อให้บุคคลทั่วไปได้รับทราบความเคลื่อนไหวเพื่อที่จะส่งผลให้ได้สมาชิกใหม่ ๆ เข้ามาสมัครเรียนเพิ่มขึ้น

2) ควรมีการพัฒนาตัวชี้วัดและพัฒนาการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน ด้วยวิธีแบบมีส่วนร่วมของครูและนักเรียนผู้สูงอายุ โดยทำการวัดผลก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อดูพัฒนาการในด้านกาย จิต อารมณ์ และสังคม โดยอาจจะทำเป็นสมุดประจำตัวนักเรียน เพื่อใช้สำหรับบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล การพัฒนาของนักเรียน ศักยภาพ ตลอดจนความรู้ความสามารถพิเศษ เพื่อนำผลมาปรับปรุง พัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

6.3 ข้อเสนอแนะเชิงวิจัย

1) ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารโรงเรียนปัจฉิมวัยวิทยาของเทศบาลตำบลเขาพระงามกับโรงเรียนผู้สูงอายุที่อื่นในจังหวัดลพบุรี เพื่อจะได้ทราบว่ารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนมีความแตกต่างกันอย่างไร

2) ควรศึกษารูปแบบการจัดสวัสดิการและการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุที่ติดสังคม ติดบ้าน และติดเตียง ในเขตพื้นที่จังหวัดลพบุรี เพื่อให้ผู้สูงอายุมิพัฒนาการที่ทั้งสุขภาพกาย จิต อารมณ์ และสังคม

References

- Bardo, J. W. and Hartman, J. J. (1982). *Principles of Urban Sociology: A Systematic Introduction*. New York: F.E. Peacock.
- Chanachok Kamwan. (2010). Guidelines for Promoting Quality of Life of The Elderly in Plapak Subdistrict Administrative Organization Nakhon Phanom Porvince (Muster of Thesis). Graduate School: Khonkaen University.
- Jetsada Boontha. (2002). *Quality of Life of The Elderly in Mae Hor Pra Sabdistrict Mae Taeng Distring Mai Province* (Muster of Thesis). Graduate School: Chiang Mai University.
- Khao Phra Ngam Subdistrict Municipality. (2015). *Annual Report of Khao Phra Ngam Subdistrict Municipality*. Lop Buri: Khao Phra Ngam Subdistrict Municipality.
- Pumisake Snamchaikul, Chintana Snamchaikul And Nattakarn Wattanawongpruk (2014). *A Management Model of Elderly School in Bantew, Lomsak District, Phetchabun* (Research Report). Phetchabun: Phetchabun Rajabhat University.
- Sharma. R.C. (1975). Population and Socio-economic Development. in *Population Trend. Resource and Environment: Hand Book on Population*. NewDelhi: n.p.
- Thitirat Dityothin. (2007). *The Role of Subdistrict Administrative Organization on The Elderly Welfare In Community : A Case Study of Nongkhai Province* (Muster of Thesis). Graduate School: Thammasat University.